DVANÁCTILETÝ V CHRÁMĚ

Původ materiálu
Martin Fér
Pořadí v lekci
6

Žalmy 72:1 -2 Šalomounův. Bože, předej své soudy králi a svou spravedlnost královskému synu, aby obhajoval tvůj lid spravedlivě a tvé ponížené podle práva.

Liturgické čtení-L 2,41-47

Klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

- důležitá opět bude **návaznost na prostředí starozákonní zbožnosti a chrámu**, kde je Ježíš „doma“. (V 19. kapitole pak „vyčistí“ chrám – očista kultu od náboženského provoznictví; Skutky pak líčí, jak se církev bezprostředně po svém vzniku schází v chrámu – Sk 2,46, Sk 3,1).

- tímto oddílem končí lukášovský úvod k Ježíšovu působení – evangelista Lukáš nám pootevírá dveře, abychom zahlédli víc z Ježíšova tajemství: Ježíš (v době své plnoletosti) se ocitá mezi nejmoudřejšími Izraele, kteří nad jeho moudrostí (vnímavostí) žasnou. Ježíš poprvé přijímá **aktivní roli** právě zde, je dobře vybaven pro svůj úkol: rozumí Božímu zákonu, záleží mu na vůli toho, který je jeho Otec. Ježíš je ten, který **otevírá Písma** – to se u Lukáše ozve např. na cestě do Emauz (Lk 24,32), kde vzkříšený Ježíš tlumočí Písmo.

- příběh se odehrává **o Velikonocích**– právě tehdy u Lukáše začíná Ježíšův aktivní příběh, o Velikonocích jeho příběh pak také vyvrcholí.

- **každý rok chodívali jeho rodiče o velikonočních svátcích do Jeruzaléma** -podle zákona se měli muži účastnit tří slavností, z nichž nejdůležitější byly Velikonoce (přítomnost Marie jako ženy nebyla z povinnosti). Svátky trvaly 8 dní, za splnění povinnosti se považovala účast na předepsané oběti a setrvání v městě přes následující noc. O Velikonocích tak mohl být v Jeruzalémě a okolí docela velký zmatek, do Jeruzaléma prý mohlo směřovat kolem 10 tisíc poutníků.

- **12 let** je dobou plnoletosti: dvanáctiletí chlapci jsou již odpovědni za dodržování zákona v celé šíři, mohou ve shromáždění sedět vedle mužů a mohou předčítat z Písma, také rodičovský trest může být přísnější.

- rodiče přišli až **po třech dnech** cesty na to, že se jim ztratil syn (zřejmě při rozbití tábora večer) – putovalo se ve skupinách. Tři dny jsou dost dlouhá doba na to, aby rodiče dostali velký strach o své dítě. Tři dny mohou hrát symbolickou roli: po třech dnech se ukáže, co s Ježíšem bude… Ježíš je však v chrámu (v Šalomounově hale) ve shromáždění znalců zákona a zapojuje se do rozhovoru. Ježíš sedí, tak jako se sedávalo při výkladu (seděli vykladači Písma – Lk 4,20). Zapojuje se do běžného způsobu rozhovoru učených mužů, dialogu – disputace: „naslouchá a dává otázky“, až poté je řečeno, že mudrci žasnou nad jeho odpověďmi. Znalci zákona jsou překvapeni nad jeho chápavostí – vnímavostí. Úžas nad moudrostí Ježíšových odpovědí ve v.47 je dodatečné rozvinutí (tzn. důraz je na tom, že Ježíš naslouchá a ptá se, ne že poučuje na všechny strany).

- rodiče **užasli** (podobně jako při slovech Simeona o Ježíši ve v.33) a Marie (ne Josef, jak by se čekalo) docela pochopitelně Ježíše obviní, používá poměrně silná slova. Poprvé dochází na Simeonova slova, že „její duši pronikne meč“ – bude trpět posláním svého syna.

- **Ježíšova odpověď** není tak pubertálně drzá nebo povýšená, jak by se zdálo: Ježíš pouze vysvětluje, kde je jeho místo a ke komu on patří na prvním místě (odpověď zní prostě: má to tak být…)

- přestože rodiče nechápou, Ježíš se jim podřídí a jde s nimi jako poslušný syn zpět: poslušnost vůči Bohu neruší závazky k lidem (je tady snad možné vidět i varování před postojem některých křesťanů, které jejich víra zbavila běžných povinností a závazků)

- i když Marie nerozumí, vše uchovává v srdci (podobně jako ve v.19, po zvěstování pastýřů), protože tuší, že tady něco problesklo. Marie přemáhá svou přirozenou mateřskou touhu ovlivňovat dění kolem syna.

- o Ježíšově jinošství jsou zde jen slova, že prospíval a byl milý Bohu i lidem (Připomínají popis mladé církve ve Sk 2,47 o tom, že „byli všemu lidu milí“.)

ÚSKALÍ TEXTU

- Ježíšovu moudrost nesmíme vykládat jako fenomenální paměť (byť danou od Boha), znalost spousty informací (děti znají a sledují soutěže jako 1 proti 100 či Milionář). V příběhu je podstatný postoj, který byl znám při disputacích, kdy pravda se hledá tím, že se vstoupí do rozhovoru: Ježíš přece „naslouchá“ a „dává otázky“, nekáže, nepoučuje, neohromuje encyklopedickými znalostmi. Jeho moudrost pramení z jeho „otevřenosti“, z úzkého vztahu k Bohu jako k Otci.

- dětem je možné ukázat, že moudrý člověk není ještě ten, kdo toho hodně zná (taková moudrost zvlášť u dětí působí nepřirozeně). Moudrý je ten, kdo umí naslouchat, moudrý je ten, kdo umí položit dobrou otázku (obojí dělal vlastně Šalomoun, když rozsoudil ty dvě ženy).

POMŮCKY

- fotografie nebo obrázek velkého zástupu (lidé spěchající na ulici)

- fotografie z konfirmace

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

pro mladší školní věk:

Zeptejte se dětí, jestli se někdy ztratily (v obchodním domě, ve městě, v metru..). Jak to nakonec dopadlo? Báli jste se? A co vaši rodiče? Vynadali vám? To proto, že se o vás tolik báli…

pro střední a starší školní věk:

Chtěli byste už být dospělí? Co to vlastně znamená být dospělý (nikdo nám nebude mluvit do života ani nás nikdo „hlídat“, budeme si dělat co chceme, půjdeme spát kdy chceme… ale znamená to především, že se budeme rozhodovat sami za sebe). Od kdy je člověk dospělý?

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

I. Motivace

II. Ježíš jde s rodiči do jeruzalémského kostela (chrámu)

III. Rodiče během zpáteční cesty hledají Ježíše

IV. Nalezli ho v Jeruzalémě a Ježíš mamince vysvětluje, proč se zdržel v chrámu

V. Všichni se vracejí zpátky domů

b) poznámky a osnova pro střední a starší školní věk

I. Motivace

II. Dvanáctiletý Ježíš jde s rodiči do chrámu, význam dvanácti let

III. Cesta zpátky

IV. Kde jen může být?

V. Ježíš se neztratil, je v domě Otce, moudrost Božího Syna

VI. Cos nám to jen udělal?

VII. Ježíš však bere vážně i své rodiče – poslušnost vůči Bohu neruší závazky k lidem

VIII. Přemýšlivá a všímavá Marie

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Nebudete tomu věřit, ale Ježíš také prošel pubertou! - Alespoň evangelista Lukáš nám o tom něco málo napsal. Co víte o pubertě? Že se dost často hádáte s rodiči, protože chcete dělat něco, co jim se zrovna moc nelíbí. Že v té době tak trochu končí dětství a začínáte být dospělejší. Osamostatňujete se. Už nechcete mít tatínka s maminkou neustále za zády, chcete být samostatní. Je to období dospívání. Hledáte vlastní názory a snažíte si za nimi stát. Začínají vás víc zajímat věci, které pro děti jsou dost nezajímavé - láska, vztahy. Hledáte si nějakou partu, do které patřit. Partnera. Dříve nebo později. Časem k tomu možná přijde něco, čemu se dá říct smysl života - budete hledat, co pro vás bude v životě nejdůležitější. Co vám dodá sílu, když budete na dně. Z čeho se budete nejvíc radovat. Kde bude vaše místo v životě. Hodně to začíná právě v té takzvané pubertě. - Takže jak to bylo s Ježíšem a jeho dospíváním, s jeho pubertou?

II. DVANÁCTILETÝ JEŽÍŠ JDE S RODIČI DO CHRÁMU

Ježíšovi bylo dvanáct let. V tom věku se izraelští chlapci stávali „plnoletými“ - už měli stejné povinnosti jako jejich tatínkové: byli odpovědní za dodržování Božího zákona, mohli se účastnit i bohoslužeb v synagóze (třeba čtením z bible). Jednou z povinností Izraelců bylo přijít jednou za rok na bohoslužby do jeruzalémského chrámu. Hlavně na velikonoce, kdy si připomínali Boží vysvobození z egyptského otroctví. A tak Ježíšovi rodiče spolu se svým dospívajícím synkem (a se spoustou dalších poutníků z Galileje) o Velikonocích vyrazili do Jeruzaléma. Cesta trvala několik dní, přece jen je to sto kilometrů a chudí lidé chodili pěšky. Asi to trochu znáte, rodiče vás berou do kostela. Chce se vám? Baví vás to? Chodíte z donucení? Kdybyste se sami „dospělácky“ mohli rozhodnout, šli byste na bohoslužby?

III. CESTA ZPÁTKY

Když svátky v Jeruzalémě oslavili, vraceli se domů. Tedy - rodiče spolu s dalšími poutníky se vraceli domů, do Nazareta. Mysleli si, že Ježíš se vrací s nimi. Sice ho celý den neviděli, ale předpokládali, že je někde mezi ostatními poutníky. Teprve večer, když se měla rodina sejít, začali Ježíše hledat. Nejprve mezi příbuznými a známými, a když ho nenašli ani jinde, tak se vrátili do Jeruzaléma. Asi si dovedete představit, jak bylo Marii. Kde to moje dítě je? Sice už mu je dvanáct, ale přece jenom - tak dospělý ještě není, aby se mi někde potuloval sám! Kdoví co se mu mohlo stát, všude je teď takových lidí! Josef ji utěšoval, ale mezi vousy si možná říkal: až ho najdu, já mu dám co proto! Dvanáct mu je, ale poslouchat mě pořád ještě bude!

IV. KDE JEN MŮŽE BÝT?

Když se vrátili do Jeruzaléma, hledali Ježíše tam. Tři dni ho hledali! Kde jen může být? V pracovních listech máte namalované bludiště - zkuste najít, kde by mohl Ježíš být? Kam ho to asi táhlo? Kam by to táhlo vás (že byste se ani nevrátili domů a rodiče vás museli tři dni hledat)? Proč? Ježíše nakonec našli v chrámu! Možná proto jim to trvalo celé tři dny - kostel by byl asi to poslední místo, které by rodiče napadlo, že by tam to jejich nezvedené dítko mohlo být. Ježíše ale našli právě tam. Zvláštní.

.

V. JEŽÍŠ SE NEZTRATIL, JE V DOMĚ OTCE, MOUDROST BOŽÍHO SYNA

A ještě zvláštnější bylo, co Ježíš v chrámu dělal: Seděl mezi učiteli Zákona a mluvil s nimi. Naslouchal jim, ptal se jich a odpovídal jim. Nevíme, o čem spolu mluvili. Snad o víře, o životě, o Bohu. Každopádně se ale prý všichni hodně divili - tomu, co jim říkal. Nepředstavujme si však Ježíše jako nějakého šprta, který se dělá chytrým a ohromuje učitele. Nebo jako Všeználka,

který všechno ví a na nic se vlastně ptát nemusí (a když, tak jenom aby někoho prozkoušel). Evangelista Lukáš napsal, že se Ježíš také ptal. Možná ostatní udivoval i tím, když jim dával otázky, které je vůbec nenapadly. Nenapadlo je, že by se někdo mohl zrovna takto ptát. Ježíš dává otázky - učí nás ptát se. Nemusíme mít na všechno hned nějakou správnou odpověď. Mít správnou otázku je někdy ještě důležitější. Ježíš také naslouchal - i to je důležité - vždyť určitě víte, jak vás často někdo ani nepustí ke slovu, pořád mluví, chce abyste ho vy poslouchali. Ježíš naslouchá. Zajímá ho, co si druzí myslí. Bere to vážně. Bere nás vážně.

VI. COS NÁM TO JEN UDĚLAL?

Když ho rodiče objevili v chrámu, jak byl zabraný do rozhovoru se studovanými učiteli - také se divili, ale trochu jinak. Divili se, jak to, že on si tady klidně sedí a o něčem si povídá, zatímco oni ho se strachem hledají! Maminka hned: Cos nám to udělal? Vždyť jsme se o tebe báli, hledali jsme tě! Je na Ježíše pěkně rozzlobená. Nejraději by asi byla (jak už maminky bývají), kdyby se jí držel pěkně za sukně a byl stále na dohled. Pokud možno celý život. Aby ho mohla chránit, aby se mu nic nestalo. Marie se o Ježíše bojí. A to ještě netuší, že jednou bude stát pod křížem, na kterém její syn bude umírat.

VII. JEŽÍŠ BERE VÁŽNĚ I SVÉ RODIČE – POSLUŠNOST VŮČI BOHU NERUŠÍ ZÁVAZKY K LIDEM

Diví se také Ježíš: Jak to, že jste mě hledali? A kde jste mě hledali? Copak nevíte, že musím být tam, kde se jde o věc mého Otce? Na začátku jsme mluvili o tom, že v dospívání si člověk hledá místo, kam bude patřit. Ježíš to své místo našel. Chce být v prvé řadě tam, kde se jde o věci Boží. O to půjde i jemu. Budeme si vyprávět mnoho příběhů, ve kterých uvidíme, co to vlastně pro Ježíše znamená.

Přijde čas, kdy se bude natolik starat o „věci Boží“, že odejde z domu, bude chodit po Izraeli - vyprávět podobenství, uzdravovat, pomáhat - a nakonec ho to bude stát i život. Teď se ale ještě s rodiči vrátí domů a bude je poslouchat. To, že se rozhodl žít především pro Boha, ještě neznamená, že už nemusí brát na rodiče ohled, že ho nezajímají. Jeho místo teď je a ještě dlouho bude u nich. Nehraje si na zázračné dítě, které si dělá, co chce. Jde zpátky do Nazareta. Tam žije, učí se, vyrůstá. Být tam, kde jde o věc jeho Otce, pro něj v tu chvíli znamená být mezi svými blízkými, žít s nimi, pomáhat jim a třeba jim i dávat radost. A lidé okolo něj v Nazaretu skutečně mají radost. Jsou rádi, že je Ježíš s nimi. A Bůh z toho má také radost.

VIII. PŘEMÝŠLIVÁ A VŠÍMAVÁ MARIE

Jak už jsme slyšeli, jeho matka z toho, že si Ježíš začal hledat vlastní cestu, moc nadšená nebyla. Jenže ona už také od Ježíšova narození věděla, že s tím jejím dítětem všechno bude jinak, než by si ona sama přála. Starý Simeon jí dokonce prorokoval, že to, co bude její syn dělat, jí samotnou bude bolet. A tak nad tím, co rodičům Ježíš tehdy odpověděl, přemýšlí. Z Ježíše zkrátka nebude hodný synáček, které se stále bude držet doma, v bezpečí. Marie možná tomu všemu ještě nerozumí. Možná úplně nejméně bude rozumět tomu, až bude stát pod křížem, ne kterém její syn bude umírat. Možná tomu nerozumí, ale tuší, že tady se děje něco velkého, čemu ona nesmí bránit.

MODLITBA

Pane, prosíme, ukaž nám, kde je v životě naše místo. Čemu máme dávat přednost a o co se nemusíme starat. Nauč nás dobře se ptát, hledat, naslouchat. Ať si umíme stát za tím, co je dobré. Ať druzí mají radost z toho, že jsme s nimi. Kéž bys také ty z nás mohl mít radost. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- slyšeli jste někdy výrok „Vím, že nic nevím“? Jaký člověk to mohl povědět – spíš hloupý, nebo moudrý?

- co to znamená být dospělý?

- víte, co je to konfirmace?

Odkaz na pracovní list
6 Dvanáctiletý v Chrámě
Odkaz na píseň
Někdo mě vede za ruku, když bojím se jít tmou
Nám pomoz, Pane milý (EZ631)
V tobě je radost (EZ649)
Mládenec blahoslavený, Pán Ježíš na svět poslaný
Ó Pane můj, nenech mne být
Cílová skupina
Školní
Mladší školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo

Biblický odkaz (kat)

Lukáš 2,41–52